

Prof. dr. Sakib SOFTIĆ
Univerzitet u Sarajevu

STANOVNIŠTVO NASELJA DJEDINO KOD ŽIVINICA U DRUGOJ POLOVINI 19. STOLJEĆA

Apstrakt: *Predmet ovog rada je stanovništvo naselja Djedino kod Živinica u devetnaestom stoljeću. Djedino je staro naselje čije je postojanje zabilježeno u prvim osmanskim popisima Zvorničkog sandžaka što govori o njegovom kontinuitetu. Popis stanovništva iz 1850/51. godine omogućio je uvid u demografsko stanje naselja sredinom devetnaestog stoljeća. Za vrijeme austrougarske uprave u Bosni i Hercegovini sprovedena su četiri popisa stanovništva što je omogućilo usporedbu podataka iz dva različita perioda. A gruntovne knjige koje se nalaze u Općinskom sudu Živinice omogućavaju uvid u stanje vlasništva u tom periodu pružajući nam priliku da utvrdimo ko su prvi upisani vlasnici nad nekretninama na području katastarske općine Djedino. Ovi izvori pružaju mogućnost uvida u broj kuća i broj domaćinstava u ovom historijskom periodu. Uvid u upise u zemljišnim knjigama gdje su upisani nasljednici prvih zemljišnoknjiških vlasnika omogućava nam praćenje demografskog razvoja ovog naselja sve do današnjeg dana. Usporedbom ovih podataka vidimo da se u posljednjim desetljećima osmanske uprave broj stanovnika i stambenih objekata nije povećao i da do neznatnog povećanja dolazi tek u posljednjim decenijama austrougarske uprave.*

Ključne riječi: *srednjovjekovno naselje, popisi stanovništva, gruntovnica, stanovništvo, vlasništvo, stambeni objekti.*

THE POPULATION OF DJEDINO SETTLEMENT NEAR ZIVINICE IN THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY

Abstract: *The subject of this paper is the population of the settlement Djedino near Zivinice in the nineteenth century. Djedino is an old settlement whose existence was recorded in the first Ottoman censuses of the Zvornik*

Sandzak, which speaks of its continuity. Census from 1850/51 year provided an insight into the demographic situation of the settlement in the middle of the nineteenth century. During the Austro-Hungarian administration in Bosnia and Herzegovina, four population censuses were conducted, which made it possible to compare data from two different periods. And the land registers that are in the Municipal Court of Zivinice allow insight into the state of ownership in that period, giving us the opportunity to determine who were the first registered owners of real estate in the cadastral municipality of Djedino. These sources provide insight into the number of houses and households in this historical period. An insight into the entries in the land registers, where the heirs of the first land register owners were registered, allows us to follow the demographic development of this settlement up to the present day. By comparing these data, we see that in the last decades of the Ottoman administration, the number of inhabitants and residential buildings did not increase, and that a slight increase only occurred in the last decades of the Austro-Hungarian administration.

Keywords: medieval settlement, population censuses, land registry, population, property, residential buildings.

UVOD

Selo Djedino je naseljeno mjesto na području općine Živinice smješteno na obodu Djedinske planine koja se oslanja na planinu Konjuh i granično je naselje na tom dijelu prema općini Kladanj. Djedino je staro naselje koje je postojalo još u srednjem vijeku. Njegov demografski razvoj moguće je pratiti počevši od prvih osmanskih popisa stanovništva Zvorničkog sandžaka 1519. i 1533. godine.¹ Prilikom pisanja ovog rada autor je koristio sumarne popise Zvorničkog sandžaka iz 1519. i 1533. godine, zemljišne knjige (Zemljišna knjiga, svezak I broj uložaka 1 – 55, Katastarska opština Djedina, Srez Tuzla iz 1889. godine) koje je uspostavila Austrougarska krajem XIX stoljeća, i vrlo interesantne zabilješke koje se nalaze u Etno avliji u Mačkovcu kod Banovića, vlasništvo Refika Halilovića (Matična knjiga Živčići od 1800. g. broj 1632). Radi se o svesci debelih korica A4 formata, namjenski štampanoj za popis stanovništva sa oko 1 000 stranica. Kada se knjiga otvori obje stranice, lijeva i desna čine jednu cjelinu. Na vrhu se nalazi naslov: *Knjiga stanovnika* (kućne liste) a prostor ispod je podijeljen na: prvi dio, *Stanovnici*, drugi dio, *Nekretnine i*

¹ Dva prva popisa Zvorničkog sandžaka iz 1519. i 1533. godine, *Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine - Srpska akademija nauka i umjetnosti, građa*, Knjiga XXVI odjeljenje društvenih nauka knjiga 22, Sarajevo 1986. godine.

prihodi sa njih i treći dio, *Stoka, perad, pčele, vozila i polj. sprave*. Riječ je o zabilješkama entuzijaste, umrlog Mume Trumića iz Živčića koji je to radio iz hobija. Zabilješke su pisane nesistematično. Autor Mumo Trumić je upisivao činjenice u trenutku kada je saznao za njih bez hronološkog reda. Ipak radi se o zlata vrijednoj ostavštini.² U obradi teme korišteni su i rezultati popisa stanovništva za vrijeme Austrougarske uprave.

Prvi spomeni naselja Djedino (Didino, Dedino) sadržani u Dva prva popisa zvorničkog sandžaka iz 1519. i 1533. godine.³ U popisu iz 1519. godine zabilježeno je naselje Didino koje se nalazi u sastavu nahije Gostilj.

Drugi put se Djedino (Dedino) spominje u Popisu timara službenika i raznih spahija⁴ i smješta se u nahiju Spreča tako da nije sasvim izvjesno da li se radi o istom naseljenom mjestu koje je prethodno popisano u nahiji Gostilj. U popisu se navodi:

Nahija Spreča u sandžaku Zvornik.

/79/.Timar janičara Mehmeda. Selo Dedino pripada pomenutoj: muslimanskih kuća, 13, neoženjenih 2; hrišćanskih kuća 38, neoženjenih 8, baština 8, primićura 1, neoženjenih 3 prihod 7013. (str. 141.)

/243/.Timar Hamze iz Hercegovine – sa drugovima posadnik u tvrđavi Zvornik.

selo Didina (Djedina) pripada Gostilju; muslimanskih kuća 5; hrišćanskih kuća 11, neoženjenih 1; baština 2 prihod 1500. (str. 174-175.);

/244/. Timar Džafera, Topčije,, posadnik u tvrđavi Zvornik, dio od sela Gračanica, Brdnica i Didino, pripadaju Gostilju, prihod 1700. str. 175;

/245/.Timar Alija, Nedžara, (zidar).str. 175; dio od sela; Gračanica, Brdnica i Didino, pripadaju Gostilju, prihod 1500. str. 175;

/246/.Timar, Huseina sin Hoškadema, posadnik u tvrđavi Zvornik;

² Na primjer zabilješka: "*Pruga Stupari –Majdan – Kladanj* rađena je 1946.. i 1947. godine kada je puštena u Saobraćaj. Dužina pruge je 24 km i 500 m. Pruga je polazila iz Živinica i završavala se u Tuholju. Prestala je sa radom 1962. godine."

³ Vidi: Dva prva popisa Zvorničkog sandžaka iz 1519. i 1533. godine.

⁴ Ibid.

dio od sela: Gračanica, Brdnica i Didino, pripadaju Gostilju, iznos 1700. str. 175;

Popisani broj stanovnika pokazuje da je Djedino obuhvatalo selo Djedino i okolna naselja počevši od Podgajeva i Vrnojevića pa prema Djedinskoj planini. Iz popisa je vidljivo da je proces islamizacije uzeo maha i nastavljen je kroz naredni period što pokazuju kasniji popisi stanovništva.

STANOVNIŠTVO NASELJA DJEDINO PO POPISU IZ 1850/51⁵

U popisu stanovništva iz 1850/51. godine, Djedino je smješteno u kadiluku Donja Tuzla. Popisani su muški stanovnici i kuće. U naselju Djedino koje je teritorijalno približno današnjem selu Djedino živjela su 43 muškarca u 14 kuća.

Kuća 1.

/1/ Šehić Alija, sin Mustafe; Poljoprivrednik, muhtar prvi, visokog rasta i rijetke brade; Rođen 1800. godine;

Kuća 2.

/1/ Čerkezović⁶ Ibrahim, sin Hasana; Poljoprivrednik, srednjeg rasta i žute brade. Rođen 1795. godine;

/2/ Njegov sin, Abdulmumin, muhtar drugi; Visokog rasta i žutih brkova. Rođen 1815 godine;

/3/ Njegov sin, Ibrahim, svijetlih brkova.;Rođen 1830. godine;

/4/ Njegov sin Bešir, mladić; Rođen 1838. godine;

/5/ Njegov sin, Halil; Rođen 1845. godine;

Kuća 3.

/1/Čerkezović Jahja, sin Husejna; Poljoprivrednik, srednjeg rasta i bijele brade; Rođen 1800. godine.⁷;

⁵ Izvor: neobjavljeni poimenični popis iz 1850/51. BOA NFS d. 5956. Za potrebe ovog rada popis preveo Kemal Nurkić iz Zeline.

⁶ U originlu upisano kao جرکسوويک - Čerkezović.

⁷ Autor je izdvojio i u napomeni (fusnota) se posebno pozabavio nasljednicima Čerkezović Jahje koji mu je direktan predak po majčinoj liniji.

Čerkezović Jahja, sin Husejna; Poljoprivrednik, srednjeg rasta i bijele brade; Rođen 1800. godine;

2.Njegov sin, Zuko, visokog rasta i svijetlih brkova. Rođen 1824. godine;

3.Njegov sin, Zenun, mladić; Rođen 1825. godine;

- /2/Njegov sin, Zuko, visokog rasta i svijetlih brkova; Rođen 1824. godine;
 /3/Njegov sin, Zenun, mladić; Rođen 1825. godine;
 /4/Njegov sin, Nuko, mladić; Rođen 1830. godine;
 /5/Njegov sin, Halil, mladić; Rođen 1834. godine;
 /6/Njegov unuk, Mehmed, sin Zenuna; Rođen 1849. godine;

Kuća 4.

- /1/Čerkezović Mustafa, sin Husejna; Poljoprivrednik, srednjeg rasta i bijele brade; Rođen 1795. godine;
 /2/Njegov sin Hasan, visokog rasta i žutih brkova; Rođen 1820. godine;
 /3/Njegov unuk, Ismail, sin Hasana; Rođen 1848. godine;
 /4/Njegov unuk Mustafa, sin Hasana; Rođen 1849. godine;

-
- 4.Njegov sin, Nuko, mladić; Rođen 1830. godine;
 5.Njegov sin, Halil, mladić;Rođen 1834. godine;
 6.Njegov unuk, Mehmed, sin Zenuna;Rođen 1849. godine;
 Čerkezović - Jahić Nuke Fejzo, r. 1855. mro: 1932.
 Čerkezović - Jahić Fejze Suljo r. 1875. umro: 1955.
 Čerkezović - Jahić Fejze Meho r. 1880. umro: 1958.
 Čerkezović - Jahić Sulje Kadrija
 Čerkezović - Jahić Sulje Ahmet, r. 1906. umro: 1967.
 Čerkezović - Jahić Sulje Muharem r. 1915. umro: 1942. Ili r. 1896. umro: 1968.
 Čerkezović - Jahić Sulje Salkan r. 1895. umro: 1975.
 Čerkezović - Jahić Ahmeta Derviš r. 1935. umro:
 Čerkezović - Jahić Ahmeta Jusuf iz Djedina;
 Čerkezović - Jahić Ahmeta Fatima iz Djedina
 Čerkezović - Jahić Fejze Meho r. 1880. umro: 1958. Mehina žena je Hodžić Duda iz Nočajvića kći Osmana Hodžića i Zejne r. Mešković, kći Mehmeda Bajramovog (Arnauta).
 Čerkezović - Jahić Mehe Mehmed r. 1906. umro: 1992.
 Čerkezović - Jahić Mehe Osman r. 1910. umro: 1952.
 Čerkezović - Jahić Mehe Ibrahim, r. 1922. umro 1946. Zapravo u toku Drugog svjetskog rata prisilno mobilisan i otišao sa Nijemcima. Ne zna se tačno kad i gdje je poginuo.
 Čerkezović - Jahić Čerkezović Mehe Hanifa ud. Hodžić iz Višće D.
 Čerkezović - Jahić - Čerkezović Osmana Sulejman r. 1943.
 Čerkezović - Jahić - Čerkezović Osmana Adem iz Djedina
 Čerkezović - Jahić Salkana Zenun r. 1922. umro:
 Čerkezović - Jahić Halila Smajo zv. Čerkezović, r. 1877. umro 1940.
 Čerkezović - Jahić Smaje Ibrahim zv. Čerkezović r. 1910. umro: 1943.
 Čerkezović - Jahić Halila Šahbaz zv. Čerkezović r. 1882. umro: 1942.
 Čerkezović - Jahić Hasana Salih r. 1900. umro 1957.

Kuća 5.

- /1/Žigić Husejn, sin Mustafe; Poljoprivrednik, srednjeg rasta i bijele brade; Rođen 1800. godine;
- /2/Njegov sin, Halil, visokog rasta i smeđe brade; Rođen 1820. godine;
- /3/Njegov sin, Ibrahim, srednjeg rasta i svijetlih brkova; Rođen 1830. godine;
- /4/Njegov unuk, Salih, sin Halila; Rođen 1837. godine;
- /5/Njegov unuk, Alija, sin Halila; Rođen 1846. godine;

Kuća 6.

- /1/Mehmed, sin Mustafe, poljoprivrednik, visokog rasta i bijelih brkova; Rođen 1780. godine;
- /2/Njegov sin, Mustafa, srednjeg rasta i žutih brkova; Rođen 1820. godine;
- /3/Njegov unuk, Mustafa, sin Mustafe; Rođen 1840. godine;

Kuća 7.

- /1/Mehmed, sin Kadira, poljoprivrednik, srednjeg rasta i bijele brade; Rođen 1791. godine;
- /2/Njegov sin Osman, srednjeg rasta i crnih brkova; Rođen 1820. godine;
- /3/Njegov sin Ibrahim, srednjeg rasta i svijetlih brkova; Rođen 1826. godine;
- /4/Njegov unuk Omer, sin Ibrahima; Rođen 1847. godine;
- /5/Njegov unuk Husejn, sin Ibrahima; Rođen 1849. godine;
- /6/Njegov unuk Hasan, sin Osmana; Rođen 1848. godine;

Kuća 8.

- /1/Deliomerović Husejn, sin Omera, poljoprivrednik, visokog rasta i žutih brkova; Rođen 1815. godine;
- /2/Njegov brat, Ahmed, sin Omera; Srednjeg rasta i žutih brkova; Rođen 1820. godine;
- /3/Njegov bratić, Mehmed, sin Omera. Rođen 1835. godine;

Kuća 9.

- /1/Ibrahim, sin Mustafe, poljoprivrednik, visokog rasta i žutih brkova; Rođen 1820. godine;

Kuća 10.

- /1/Abdulah, sin Omera; Visokog rasta i žute brade; Rođen 1820. godine;

/2/Njegov sin, Omer; Rođen 1844. godine;

/3/Njegov sin, Salih; Rođen 1847. godine;

/4/Njegov sin, Ismail; Rođen 1848. godine.

Kuća 11.

/1/Golić/Goletić? Alija, sin Mustafe. Poljoprivrednik, visokog rasta i žutih brkova. Rođen 1811. godine.

Kuća 12.

/1/Hasan, sin Husejna, poljoprivrednik, visokog rasta i crnih brkova; Rođen 1820. godine;

/2/Njegov brat Derviš, sin Husejna; Mladić, rođen 1834. godine;

Kuća 13.

/1/Alija, sin Omera; Poljoprivrednik, visokog rasta i svijetlih brkova; Rođen 1825. godine;

Kuća 14.

/1/... Mustafa, sin Mustafe, poljoprivrednik, srednjeg rasta i žutih brkova; Rođen 1824. godine;

POPISI STANOVNIŠTVA NASELJA DJEDINO ZA VRIJEME AUSTROUGARSKE UPRAVE

Za vrijeme austrougarske uprave u Bosni i Hercegovini sprovedena su 4 popisa i to: 1879. 1885. 1895. i 1910. godine. Popis stanovništva iz 1850/51. godine je bio poimenični popis muškog stanovništva. Austrougarski popisi bili su detaljni ali u pogledu popisa stanovnika sumarni. Popis stanovništva iz 1850/51. godine je značajan jer omogućava praćenje i usporedbu razvoja stanovništva u ovom naselju u kasnijem periodu. Tako na primjer po austrougarskom popisu stanovništva iz 1879. godine naselje Djedin imalo je kuća 18, stanova 18, stanovnika 90 (muški 43, ženski 47), svi muslimani.⁸ Kao što vidimo u posljednjih tridesetak godina osmanske uprave broj muških stanovnika nije se povećao. Također, po popisu stanovništva iz 1885. godine broj stanovnika je ostao gotovo isti (kuća 21, stanova 18. stanovnika 91: muških

⁸ 1879. Statistika mjesta i pucanstva BiH., str. 81.

47, ženskih 44), svi muslimani oženjenih 34, neoženjeni 51, odvojenih 6).⁹ Do povećanja stanovnika dolazi u periodu između ovog popisa stanovništva i popisa iz 1910. godine (Djedino, kuća 25 naseljene 2 prazne stanovnika 118, m. 69., ž. 49) svi muslimani.¹⁰ Do znatnog povećanja stanovništva je došlo tek za vrijeme prve a naročito za vrijeme druge Jugoslavije.¹¹

STANOVNIŠTVO NASELJA DJEDINO PO GRUNTOVNICI IZ 1898. GODINE

Austrougarska je odmah nakon okupacije Bosne i Hercegovine započela sa radom na uspostavi evidencije o posjedu i vlasništvu na zemljištu. Tako su se stvorile pretpostavke za izradu zemljišnih knjiga. Uspostava gruntovnice započela je 1886. godine a okončana 1911. godine kada je uspostavljena gruntovnica za čitavu Bosnu i Hercegovinu.¹² Gruntovnice sadrže obilje podataka o tadašnjem stanovništvu Bosne i Hercegovine. Gruntovnica se sastoji od zemljišnoknjiških uložaka u kojima je upisana sva imovina jedne osobe na području jedne katastarske opštine. Zemljišnoknjiški ulošci sadrže podatke o vlasništvu, posjedu i teretima. Gruntovnica za srez Tuzla, katastarsku opštinu Djedino sačinjena je 1899. godine.¹³ Ova katastarska opština obuhvata današnje selo Djedino i naselja koja su se razvila iz ovog naselja. Autor je prepisao imena prvih vlasnika zemljišta iz zemljišne knjige I i to od broja 1 do 52. Radi se o zatečenim vlasnicima iz osmanskog periode čije je vlasništvo potvrdila Austrougarska ne uplićući se u pravo vlasništva. Sljedeći zemljišnoknjiški ulošci nakon broja 52 odnose se na lica koja su stekla zemljište od ovih prvoupisanih. Iza upisa prvog vlasnika upisivani su njegovi nasljednici kako su nasljeđivali zemljište po rješenju o nasljeđivanju ili pravnim poslom pa sve do današnjeg dana. Ove zemljišne knjige predstavljaju neiscrpan izvor podataka o stanovništvu od uspostave gruntovnice pa do današnjeg dana. Kao prvi vlasnici u gruntovnici knjiga 1 po rednom broju koji je ujedno i broj zemljišnoknjiškog uloška (skraćeno: ZKUL) upisane su sljedeće osobe:

⁹ 1885. Statistika mjesta i žiteljstva BiH.

¹⁰ Rezultati popisa žiteljstva u Bosni i Hercegovini od oktobra 1910. godine.

¹¹ Vidi popis stanovništva Bosne i Hercegovine iz 1991. godine.

¹² Vidi više: Begić, M.: Geodetska služba Bosne i Hercegovine 1880 – 2012.; UDK 528:930 Stručni rad.

¹³ Srez Tuzla, Katastarska općina Djedina, Zemljišna knjiga, svezak I, broj uložaka 1 - 55.

/1/Ibrahim Čerkezović, pok. Ibrahima.¹⁴

/2/Mustafa Žigić, pok. Husejna.

/3/Salih Žigić pok. Halila.

/4/Zenun Čerkezović zvan Jahić pok. Jahje iz Djedina.¹⁵

/5/Husejn mlđb. sin pok. Smajla Husejnovića iz Djedina; Halidža mlđb. kći pok. Smajla Husejnovića; Fatima rođ. Husejnović udata za Sulejmana Šuvalića iz Zukića; Hanča rođ. Husejnović ud. za Muju Mujanovića iz Djedina.

/6/Bećir Čerkezović pok. Ibrahima.

/7/Fejzo Jahić zv. Čerkezović pok. Nuke iz Djedina.

¹⁴ 4.juna 1894. Upisano u korist:

1. Djule r. Čorbić udove Čerkezović iz Djedina;
2. Kadre Čerkezović umrl. Ibrahima iz Djedina;
3. Zade r. Čerkezović ud. za Muju Zenunovića iz Brnjičana.

¹⁵ U nastavku ZKUL-a u rubrici upisi kao nasljednici ovog zemljišnoknjižnog vlasništva navedene su sljedeće osobe zajedno sa osnovom upisa:

12.oktobra 1891. Upisano u korist:

- 1) Derve rođ. Doličić udove iza Zenuna;
- 2) Ajiše Čerkezović ud. za Husejna Abdića iz Djedina,
- 3) Emine Čerkezović ud. za Aliju Abdića iz Odorovića;
- 4) Fatime Čerkezović ud. za Muju Mešanovića iz Donje Višće;
- 5) Hurije Čerkezović ud. za Hasana Okića iz Donje Višće.
- 6) Halila Čerkezovića pok. Jahje.

26.jula 1894 uknjižuje se dio koji pripada Dervi Čerkezović u korist:

1. Fate r. Goličić ud. Parić iz G. Višće;
2. Hurije r. Goličić ud. Okić iz Višće G.

Na temelju uknjižbene isprave od 5.septembra 1984. dne 30. jula 1895. uknjižuje se pravo vlasništva na dio pripadajući Ajiši Abdić u korist:

- 1) Husejna Mulavdića iz Odorovića;
- 2) Mlđb. Hanife Mulavdić kćeri Husejnovice;
- 3) Hurije r. Čerkezović ud. za Hasana Okića iz G. Višće;
- 4) Ajke r. Čerkezović ud. za Muju Mešinovića iz G. Višće.

Na temelju uknjižbene isprave od 25. decembra 1899. uknjižuje se pravo vlasništva na pripadajućem dijelu Halila Čerkezovića u korist: 1.Šabana, 2. Smajla, 3.Hasana, i 4. Fate Jahić – Čerkezović.

....Na osnovu rješenja o nasljedstvu Sreskog suda u Tuzli od 5. oktobra 1960 uknjižuje se nekretnina Salihodžić Fate r. Čerkezović u korist:

- 1) Salihodžić Mehmeda umrl. Salkana;
- 2) Salihodžić Mevle r. Sarajlić preud. Delić iz Dubrava;
- 3) Salihodžić Naze umrl. Sulje iz Djedina,
- 4) Salihodžić Ajke ud. Poljaković iz Vukovija;
- 5) Salihodžić Fatime ud. Okić iz Brnjice;
- 6) Salihodžić Abdulaha umrl. Sulje iz Djedina;
- 7) Salihodžić Ćazima umrl. Sulje iz Djedina;
- 8) Salihodžić Sulje umrl. Sulje iz Đurđevika.

/8/Mustafa Muminović zv. Čerkezović pok. Mumina iz Djedina (1904. Musija rođ. Muminović zv. Čerkezović udata za Sinana Šehića iz Djedina sa $\frac{1}{4}$; Emina Muminović rođ. Čerkezović udata Salihodžić $\frac{1}{4}$, mldb. Mejrema Muminović rođ. Čerkezović umrl. Mustafe iz Djedina $\frac{1}{4}$ i ?).¹⁶

/9/Mustafa Čamdžić, sin Abdije iz Zukića.

/10/Ramo, sin Alije Šehića, Ibriša rođ. Šehić udata za Abdulaha Karića iz G Višće.; Zejna rođ. Nišić ud. za Aliju Šehića; Abdulah Parić pok. Mustafe iz G Višće.

/11/Vakuf mehtefa u Djedinu – Vakuf Džamija u Đurđeviku.

/12/Sinan Mehmedović zv. Šehić sin Mehmeda (Osman, Mujo, Bećir).

/13/Salih Šehić pok. Ahmeta iz Djedina, Fatima rođ. Šehić udata za Osmana Alića iz Stupara, Fatima rođ. Dropić prvi brak Šehić iz Djedina.

/14/Osman Imširović pok. Hasana iz Djedina; Omer mldb. Sin pok. Hasana Imširovića iz Djedina; Ibrahim mldb. Sin pok. Hasana Imširovića iz Djedina; Aiša mldb. Kćui; pok. Hasana Imširovića iz Djedina; Hava rođ. Imširović udata za Ibrahima Ramića iz Đurđevika; Behara rođ. Ahmetbašić udovica iz Hasana Imširovića.

/15/Halil Jahić zv. Čerkezović pok. Jahje iz Djedina. GU 15.¹⁷

/16/Hasan Karić, pok. Osmana iz Djedina; Mehmed Karić pok. Osmana iz Djedina.

/17/Abdulah Mujanović, pok. Mehmeda iz Djedina i Almasa .

/18/Mustafa Mujanović, pok. Mehmeda iz Djedina GU 18.

/19/Osman Husejnović, pok. Husejna iz Djedina GU 19.

/20/Ibrahim Žigić pok, Husejna iz Djedina.

/21/Šaban mldb. Sin pok. Alije Žigića iz Djedina; Hašim mldb. Sin pok., Alije Žigića iz Djedina; Smajl mldb. Sin pok. Alije Žigića iz Djedina; Hankija mldb. kći pok. Alije Žigića iz Djedina; Hašima rođ. Žigić udata za Saliha Kovačevića iz Zukića; Pemba rođ. Bešlija iz prvog braka Žigić udata za Hasana Karića.

¹⁶ U nastavku ZKUL-a u rubrici upisi kao nasljednici ovog zemljišnoknjižnog vlasništva navedene su sljedeće osobe zajedno sa osnovom upisa: Na temelju urudžbene isprave od 29. *septembra* 1904. upisuje se pravo vlasništva u korist : ...2) malodobne Emine Muminović zv. Čerkezović udate Salihodžić iz Djedina ...

19. *decembra* 1904. Vršni se uknjižba dijela pripadajućeg Emini Muminović u korist:

1) Salke Salihodžića sina Sulejmana iz Djedina;

2) Musije r. Muminović ud. za Sinana šehića iz Djedina;

3) mldb. Mejreme Muminović zv. Čerkezović umrl. Mustafe iz Djedina.

¹⁷ Halil Jahić zvan Čerkezović pok. Jahje iz Djedina (nasl. Šaban, Smajl, Hasan, Salih i Fata)

/22/Halil Čerkezović, pok. Ibrahima iz Djedina; Zenun Čerkezović zv. Jahić pok. Jahije iz Djed. GU 22.¹⁸

/23/Hasan Begić zva Habibović pok. Bege iz Djedina;

/24/Mustafa Čamdžić sin Abdijin iz Zukića; Halil sin Abdijin iz Zukića, Sifa čamdžić pok. Halila iz Zukića; Ibrahim Čamdžić sin Abdijin; Abdija Čamdžić pok. Halila iz Zukića;

/25/Sejfo Čamdžić, sin Abdijin iz Zukića;

/26/Ibrahim Čerkezović, pok. Ibrahima iz Djed; Halil Čerkezović pok. Ibrahima i Mustafa Muminović. zv. Čerkezović pok. Mumina iz Djedina. GU 26.¹⁹

- ¹⁸ U nastavku ZKUL-a u rubrici upisi kao nasljednici ovog zemljišnoknjižnog vlasništva navedene su sljedeće osobe zajedno sa osnovom upisa:
 26.jula 1894 uknjižuje se dio koji pripada Dervi Čerkezović u korist:
 1.Fate r. Goličić ud. Parić iz G. Višće;
 2.Hurije r. Goličić ud. Okić iz Višće G.
 30. jula 1895. Uknjižuje se dio koji pripada Ajiši Abdić u korist:
 Mldb. Hanife Mulabdić kćeri umrl. Aiše iz Odorovića.
 Na temelju uknjižbene isprave od 25. decembra 1899. uknjižuje se pravo vlasništva na pripadajućem dijelu Halila Jahića – Čerkezovića u korist: 1.Šabana, 2. Smajla, 3.Hasana 4. Fate Jahić – Čerkezović.
 8.septembra 1909. Uknjižuje se dio Hurije Čerkezović u korist:
 1) Hasana Okića umrl. Osmana iz G. Višće;
 2)mldb. Mehe Okića umrl. Hasan aiz G. Višće
 Dana 18. Juna 1910. uknjižuje se pravo vlasništva u korist:
 1)Ibrahima Čerkezovića umrl. Halila, i
 2)Ajke Čerkezović ud. za Ibru Husića iz Djedina
 18.avgusta 1910. Uknjižuje se pravo vlasništva na dijelu pripadajućem Ajki Čerkezović – Husić u korist:
 Ibrahima Čerkezovića umrl. Halila.
 ...
 Na osnovu rješenja o nasljedstvu Sreskog suda u Tuzli od 5. oktobra 1960.
 Uknjižuje se pravo vlasništva na dijelu pripadajućem Salihodžić Fati r. Čerkezović u korist:
 1)Salihodžić Mehmeda umrl. Salkana;
 2)Salihodžić Mevle r. Sarajlić preud. Delić iz Dubrava;
 3)Salihodžić Naze umrl. Sulje iz Djedina,
 4)Salihodžić Ajke ud. Poljaković iz Vukovija;
 5)Salihohodžić Fatime ud. Okić iz Brnjice;
 6)Salihodžić Abdulaha umrl. Sulje iz Djedina;
 7)Salihodžić Čazima umrl. Sulje iz Djedina;
 8)Salihodžić Sulje umrl. Sulje iz Đurđevika.
- ¹⁹ U nastavku ZKUL-a u rubrici upisi kao nasljednici ovog zemljišnoknjižnog vlasništva navedene su sljedeće osobe zajedno sa osnovom upisa :
 29. septembra 1904. Uknjižuje se pravo vlasništva na dijelu pripadajućem Mustafi Muminović zv. Čerkezović u korist:.
 2) mldb. Emine Muminović zv. Čerkezović ud. Salihodžić i z Djedina ...

/27/Kadrija Čerkezović sin Ibrahima iz Djedina GU 27.²⁰

/28/Meka rođ. Čerkezović udata za Rešu Bešića iz Kuljana.

/29/Mehmed Forčaković sin pok. Saliha iz Zukića; Salih Forčaković sin pok. Saliha iz Zukića; Ibrahim Forčaković sin pok. Saliha iz Zukića; Mustafa Forčaković sin pok. Saliha iz Zukića.

/30/Salih Forčaković sin pok. Saliha iz Zukića; Mustafa Forčaković sin pok. Saliha iz Zukića.

/31/Ibrahim Forčaković sin pok. Saliha iz Zukića.

/32/Mehmed Forčaković sin pok. Saliha iz Zukića.

19. decembra 1904 uknjižuje se dio pripadajući Emimi Muminović Čerkezović u korist:

1) Salke Salihodžića sina Sulejmana iz Djedina;

2) Musije r. Muminović zv. Čerkezović ud. za Sinana Šehića iz Djedina;

3) malod. Mejreme Muminović r. Čerkezović umrl. Mustafe iz Djedina

²⁰ U nastavku ZKUL-a u rubrici upisi kao nasljednici ovog zemljišnoknjižnog vlasništva navedene su sljedeće osobe zajedno sa osnovom upisa:

ZK. UL: 60. 1892. Upisano u korist Hurija Čerkezović ud. za Hasana Okića u G. Višću 27. oktobra 1900. Upisano u korist Fejze Čerkezovića zvanog Jahića umrlog Nuke iz Djedina

10. Novembra 1933. upisano u korist:

a) Jahić - Čerkezović Sulje umrl. Fejze;

b) Jahić - Čerkezović Mehe umrl. Fejze;

c) Jahić - Čerkezović Fatime ud. Mujanović;

d) Mldb. Esme Šarić kćeri Ibrišima iz Tuholja;

d) Mldb. Fatima Šarić kći Ibrišima iz Tuholja;

e) Mldb. Isma Šarić kći Ibrišima iz Tuholja;

f) Mldb. Mehmeda Šarića sina Ibrišima iz Tuholja;

g) Mldb. Saliha Šarića sina Ibrišima iz Tuholja;

h) Mldb. Abdulaha Šarića sina Ibrišima iz Tuholja;

X) Mldb. Muhameda Šarića sina Ibrišima iz Tuholja.

13. jula 1935. upisano u korist:

a) Jahić Čerkezović Sulje umrl. Fejze, i

b) Jahić Čerkezović Mehe umrl. Fejze.

...

9. novembra 1961. Upisano u korist:

1) Jahić - Čerkezović Mehmeda umrl. Mehe iz Djedina;

2) Jahić - Čerkezović Ibrahima umrl. Mehe iz Djedina;

3) Jahić - Čerkezović Hanife ud. Hodžić iz Višće D.;

4) Jahić - Čerkezović mldb. Sulejmana umrl. Osmana iz Djedina;

5) Jahić - Čerkezović mldb. Adema umrl. Osmana iz Djedina

...

19.4.1971. uknjiženo u korist:

1. Derviša Jahića umrl. Ahmeta iz Djedina

2. Jusufa Jahića umrl. Ahmeta iz Djedina;

3. Fatime Jahić umrl. Ahmeta iz Djedina.

/33/Murat Forčaković zvani Alić i Rogić pok. Alije iz Zukića; Salih Forčaković zvani Alić i Rogić pok. Alije iz Zukića; Osman Forčaković zvani Alić i Rogić pok. Alije iz Zukića; Ramadan Forčaković zvani Alić i Rogić pok. Alije iz Zukića.

/34/Husein mlđb. Sin pok. Smajla Huseinovića iz Djedina; Hatidža mlđb. kći pok. Smajla Huseinovića iz Djedina; Fatima rođena Husejnović udata za Sulejmana Šuvalića iz Zukića; Hanča rođ. Husejnović udata za Muju Mujanovića iz Djedina.

/35/Osman Imširović pok. Hasana iz Djedina; Omer mlđb. sin pok. Hasana iz Djedina; Ibrahim mlđb. sin pok. Hasana iz Djedina; Aiša mlđb kći pok. Hasana iz Djedina; Hava rođ. Imširović udata za Ibrahima Ramića iz Đurđevika.

/36/Ostoja Jović pok. Jove iz Brnjice; Nikola Jović pok. Jove iz Brnjice; Đuro Jović pok. Jove iz Brnjice.

/37/Sulejman mlđb. sin pok. Halila Karića iz Djedina.

/38/Sinan Mehmedović zv. Šehić pok. Memeda iz Djedina; Husejn mlđb. sin pok. Smajla Husejnovića iz Djedina; Hatidža mlđb. kći pok. Smajla Husejnovića iz Djedina; Hanča rođ. Husejnović udatata za Muju Mujanovića iz Djedina; Fatima rođ. Husejnović udata za Sulejmana Šuvalića iz Zukića.

/39/Abdulah Mujanović pok. Mehmeda iz Djedina.

/40/Mustafa Mujanović pok. Mustafe iz Djedina i Abdulah Mujanović pok. Mehmeda iz Djedina.

/41/Anto Novaković pok. Novaka iz Brnjice.

/42/Ibrahim Šarić zv. Mešinović pok. Mešina iz Gornje Višće.

/43/Salih Šehić pok. Ahmeta iz Djedina; Fatima rođ. Šehić udata za Osmana Alića iz Stupara; Fatima rođ. Dropić iz prvog braka Šehić udata za Hasana Begića iz Djedina.

/44/Hava mlđb. kći pok. Omera Šehića iz Djedina.

/45/Mehmed Šuvalić pok. Sulejmana iz Zukića.

/46/Mustafa Trumić sin Smajlov iz Đurđevika.

/47/Omer Trumić pok. Saliha iz Đurđevika.

/48/Ibrahim Trumić pok. Hasana iz Đurđevika i Mehmed Trumić pok. Hasana iz Đurđevika.

/49/Ibrahim Žigić pok. Husejna iz Djedina i Mustafa Žigić pok. Husejna iz Djedina.

/50/Šaban mlđb. sin pok. Alije Žigića iz Djedina; Hašim mlđb. sin pok. Alije Žigića iz Djedina; Smajl mlđb. sin pok. Alije Žigića iz Djedina; Hanka

mldb. kći pok. Alije Žigića iz Djedina; Hašima rođ. Žigić udata za Saliha Kovačevića iz Zukića.

/51/Esma rođ. Žigić udata za Ibrahima Muratovića iz Pasaca.

/52/Bosanskohercegovački zemljišni erar.

Kao dodatak gruntovnim knjigama ustanovljeni su i alfabetički registri gdje su upisani vlasnici kuća na području katastarske opštine.²¹ Kao vlasnici kuća na području naseljenog mjesta Djedino upisane su sljedeće osobe:

- /1/Ibrahim Čerkezović,
- /2/Mustafa Žigić,
- /3/Salih Žigić,
- /4/Zenun Čerkezović zv. Jahić,
- /5/Husejn Husejnović
- /6/Bećir Čerkezović,
- /7/Fejzo Jahić zv. Čerkezović,
- /8/Mustafa Muminović zv. Čerkezović,
- /9/Mustafa Čamdžić.
- /10/Ramo Šehić
- /11/Vakuf mehtefa.
- /12/Sinan Mehmedović zv. Šehić.
- /13/Salih, Fatima
- /14/Osman Imširović
- /15/Halil Jahić zv. Čerkezović.
- /16/Hasan Mehmed Karić.
- /17/Abdulah ... Almasa Mujanović.
- /18/Mustafa Mujanović.
- /19/Osman Husejnović.
- /20/Ibrahim Žigić.
- /21/Šaban Žigić,
- /22/Halil Čerkezović.
- /23/Hasan Begić zv. Habibović.

²¹ Vidi: Kotar Donja Tuzla, Klatatarska občina Djedina, Alfabetički registar od 31. januara 1890. godine.

ZAKLJUČAK

Djedino kao naseljeno mjesto smješteno je na obodu Djedinske planine. Potiče još iz srednjeg vijeka, a njegovo postojanje nastavljeno je kroz čitav period trajanja osmanskog i austrougarskog carstva pa sve do današnjih dana. Prvi osmanski popis stanovništva iz 1519. godine spominje Djedino kao naseljeno mjesto u nahiji Gostilj u Zvorničkom sandžaku a popis iz 1533. godine spominje Djedino u nahiji Spreča također u Zvorničkom sandžaku. Selo je bilo timar janičara Mehmda i imalo je 13 muslimanskih kuća i 2 neoženjena muškarca te 38 hrišćanskih kuća i 8 neoženjenih muškaraca. Također je zabilježeno postojanje primićura (seoskog stariješine) i njegove troje neoženjene muške djece. Interesantno je postojanje 8 baština odnosno imanja bez posjednika što upućuje na činjenicu prethodnog iseljavanja stanovništva.

Iz osmanskog popisa stanovništva iz 1850/51. godine kao i iz podataka sadržanih u gruntovnoj knjizi za katastarsku općinu Djedino može se vidjeti da se iz naselja Djedino izdvojilo nakoliko odvojenih naselja i da samo selo Djedino ima 14 kuća sa 43 muška stanovnika. Ovaj popis nam može poslužiti kao početna tačka za analizu kasnijih popisa stanovništva počevši od austrougarskog perioda pa sve do današnjeg dana. Po prvom austrougarskom popisu iz 1879. godine popisano je 18 kuća i 91 stanovnik (muških 47, ženskih 44). Ovo pokazuje da se broj stanovnika u posljednjih tridesetak godina osmanske vlasti nije povećao. Do umjerenog povećanja stanovnika dolazi tek za vrijeme austrougarske vlasti što je zabilježeno na popisu iz 1910. godine (Djedino, kuća 25 naseljene 2 prazne, stanovnika 118, muških 69, ženskih 49).

Prilikom formiranja gruntovnice za katastarsku opštinu Djedino 1889/90 popisane su 23 kuće uz napomenu autora da katastarska opština Djedino obuhvata i naseljeno mjesto Mujanovići koje se u međuvremenu izdvojilo. Ove gruntovne knjige pružaju nam obilje podataka za praćenje daljeg demografskog razvoja na području ove katastarske opštine. Na temelju sudskih odluka poimenično su upisivani nasljednici iza umrlog gruntovnog vlasnika pa sve do današnjih dana tako da je moguće na osnovu njih i drugih dostupnih evidencija izvršiti detaljnu analizu demografskog razvoja ovog naselja sa polaznom tačkom popis iz 1850/51 godine.

SUMMARY

Djedino, as a populated place located on the edge of the Djedinska mountain, dates back to the Middle Ages, and its existence continued throughout the entire period of the Ottoman and Austro-Hungarian empires until the present day. The first Ottoman population census from 1519 mentions Djedino as a populated place in the Gostilj nahija in the Zvornik county, and the census from 1533 mentions Djedino in the Spreca county, also in Zvornik. The village was the property of janissary Mehmud and had 13 Muslim houses and 2 unmarried men and 38 Christian houses and 8 unmarried men. The existence of a primicur (village elder) and his three unmarried male children were also recorded. It is interesting to note the existence of 8 estates, i.e. estates without owners, which points to the fact of previous emigration of the population.

From the Ottoman census of 1850/51, as well as from the data contained in the land register for the cadastral municipality of Djedino, it can be seen that the settlement of Djedino was divided into several separate settlements and that the village of Djedino itself has 14 houses with 43 male inhabitants. This census can serve us as a starting point for the analysis of later censuses starting from the Austro-Hungarian period up to the present day. According to the first Austro-Hungarian census from 1879, 18 houses and 91 inhabitants were listed (male 47, female 44). This shows that the population has not increased in the last thirty years of Ottoman rule. A moderate increase in population occurred only during the Austro-Hungarian rule, which was recorded in the census from 1910 (Djedino, houses: 25 inhabited 2 empty, population: 118; male: 69, female: 49).

During the formation of the land register for the cadastral municipality of Djedino in 1899/90, 23 houses were listed, with the author's note that the cadastral municipality of Djedino also includes the inhabited place of Mujanovici, which has since been separated. These land registers provide us with plenty of data for monitoring further demographic development in the area of this cadastral municipality. On the basis of court decisions, the heirs of the deceased land owner were registered by name until the present day, so that it is possible based on them and other available records to carry out a detailed analysis of the demographic development of this settlement, starting with the 1850/51 census.

IZVORI I LITERATURA

1. Dva prva popisa Zvorničkog sandžaka iz 1519. i 1533. godine, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine-Srpska akademijea nauka i umetnosti, građa, Knjiga XXVI odjeljenje društvenih nauka knjiga 22, Sarajevo 1986. godine);
2. Gruntovne knjige za opštinu Živinice. Srez Tuzla, Katastarska općina Djedina, Zemljišna knjiga, svezak I, broj uložaka 1 – 55;
3. Zabilješke Mume Trumića pohranjene u zbirci Etno-avlije Mačkovac;
4. Neobjavljeni poimenični popis iz 1850/51. BOA NFS d. 5956. Za potrebe ovog rada popis preveo Kemal Nurkić iz Zeline;
5. Popisi stanovništva u Bosni i Hercegovini za vrijeme Austrougarske uprave;
6. Begić, M.: Geodetska služba Bosne i Hercegovine 1880 – 2012.